

Predragim sotrudnikom in naročnikom „Dom in sveta“.

Z največjo žalostjo je pretresla vse rodoljubne slovenske kroge vest o smrti našega neumornega urednika dr. Frančiška Lampeta. Zlasti naročniki in sotrudniki našega lista čutijo vso bridkost te izgube. Bodi na tem mestu izražena najtoplejša zahvala vsem, ki so med boleznijo in ob smrti gospoda urednika njemu in nam izkazovali svoje sočutje, srčna zahvala zlasti še vsem, ki so mu izkazali zadnjo čast ob pogrebu, in onim, ki so ob tej priložnosti darovali kaj za njegove sirote!

Globoka žalost nas sicer tare, in dobro vemo, da ne moremo nadomestiti rajnega pokojnika, vendar moramo odgovarjati že danes na nujno vprašanje: Kaj sedaj?

Delo, katero je začel pokojni gospod urednik in je vodil tako uspešno toliko let, je v sedanjih razmerah potrebno. Mi moramo to delo nadaljevati v pokojnikovem smislu. „Dom in svet“ je pod dosedanjim izvrstnim uredništvom si pridobil zaupanje vseh dobromislečih Slovencev. Videli so, da njegov urednik deluje požrtvovalno in z najblažjim namenom. Naše družine potrebujejo zabavnega in poučnega lista, kateri zanima odrasle, ki pa tudi ne pohujšuje mladine, ampak ki prijetno in zabavno poleg znanstvene resnice podaje tudi leposlovno in umetniško tvarino. Naši mladi nadarjeni pesniki, pisatelji in risarji pa morajo tudi imeti svoje ognjišče in zatočišče, v katerem najdejo podpore in vspodbude, kadar stopajo s plodovi svojega duha v javnost. In stari izkušeni pisatelji se kaj radi oglašajo v našem zboru, saj vidijo, da stojimo na stališču prave umetnosti, katera svojih bistvenih nazorov ne izpreminja, ampak zna svojo pravo estetično smer združevati tudi s slučajnimi oblikami, ki jih ravno nanese tehnični razvoj. Združevati konservativnost bistvenih umetniških pogojev z vsestranskim napredkom, to se nam zdi poglobitveni smoter takega lista, kakor je „Dom in svet“. Časopis je odvisen od svojega časa in pisan za svoj čas, a nikdar ne sme pozabiti, da je njegov namen vzgojevalen in splošno kulturnen, in da se časnost izliva kot v svoj zadnji namen v večnost.

Naš pokojni gospod urednik je deloval v tem smislu, in mi moramo prevzeti od

njega sedaj to težavno nalogo. Od vseh strani se oglašajo prijatelji našega lista, ki nas vspodbujajo, naj nadaljujemo to toli koristno delo. In ker se zanašamo na zvestobo svojih dosedanjih sotrudnikov in naročnikov, zato brez strahu zremo v bodočnost tudi v sedanjem tako težavnem položaju.

V pojasnilo vsem našim dragim prijateljem smo pa pač dolžni še natančnejšega obvestila. Da sem ravno jaz, ki se prvič podpisujem danes v tem listu kot urednik, prevzel ta težavni posel, ni niti moja zaslug, niti sad mojega prizadevanja. Udal sem se volji rajnega gospoda urednika, kateri ni mogel mirno umreti, dokler mu nisem trdno obljubil, da bom z vsemi svojimi močmi skrbel in delal za to, da ž njim ne zamró ona dela, ki jih je on začel s toliko vnemo in jih gojil s tolikim trudom in s toliko požrtvovalnostjo.

Ali sem se mogel ustavljati njegovi zadnji želji? In če mi tudi moja zavest očita slabost in nesposobnost — ko vidim pred seboj proseče oko umirajočega urednika, moram zatreti v sebi strah in bojazen in misliti na velikost in obveznost obljube, storjene ob smrtni postelji.

List je po oporoki rajnega gospoda urednika last „Marijanišča“. On je bil že prej tako ozko spojil oboje, da nam sedaj ne kaže ločevati tega, kar je rajni združil. Že prej je bil „Dom in svet“ marijaniški. Saj mu je zavod bil zibelka, ž njim je rastel, v njegovih prostorih je imel vedno svoj dom; ves zavod je bil dolgoleten sotrudnik listu, kakor je list zopet zelo povzdignil ugled zavoda in mu pridobil mnogo prijateljev. Vedno je rajni želel, da bi po njegovi smrti tako ostalo, in spoštovanje do njegove poslednje volje nas sili, da to razmerje ohranimo, dokler je mogoče.

To razmerje je pa listu v večjo korist, nego zavodu samemu, zakaj „Marijanišče“ ni iskalo doslej od lista nikdar gmotnega dobička, in po oporoki ga tudi odslej ne more imeti. Zakaj v oporoki je rajni gospod urednik zahteval, da ima vodstvo „Marijanišča“ dolžnost paziti na to, da bo med dohodki in izdatki lista vedno ravnotežje. Če pomislimo, da zavod čisto brezplačno oskrbuje celo upravništvo že, odkar list izhaja,

tedaj pač ne moremo zavodu lista vzeti, tem manj, ker bi list tudi sedaj še takoj občutil veliko gmotno izgubo, ako bi moral imeti svoje lastno drago upravnništvo. Pokojnik je hotel list že meni podariti, pa ravno ti oziri so me nagnili, da sem podaritev odklonil, in rajnega, da je izpremenil svoj sklep.

Kakor se vidi iz tega, se pri listu razven osebe urednikove bistveno ne bo izpremenilo prav nič. Sotrudniki mu ostanejo, in tvarine je še od prej toliko, da smo za sedaj brez vse skrbi. Zlasti s slikami je list tako dobro preskrbljen, da zremo z zaupanjem v prihodnost.

Trudili se pa bomo na vso moč, da pridobimo listu še novih sotrudnikov. Razširili bomo po moči svoje delovanje na različne stroke, da bo list mnogostranski in splošno zanimiv. Skrbeli bomo, da bo pisan živahno in da bo zlasti književna naznanila prinašal redneje in hitreje, nego doslej.

Smer listu ostane povsem ista, kakor je bila doslej: Iskali bomo resnice in lepote v svitu katoliške vere, in kar bomo po svoji vesti spoznali za resnično, dobro in lepo, le to bomo podajali svojim naročnikom. Svesti

smo si velike odgovornosti, a z zaupanjem v božje varstvo in v pomoč svojih prijateljev bomo delovali vstrajno in nevstrašno.

Slednjič še jedna beseda prijateljem in častivcem rajnega gospoda urednika! Naš list mora svojemu ustanovitelju postaviti dostojen spomenik. Imam sicer v rokah dovolj gradiva za obširen življenjepis, vendar ga v listu nečem preveč raztegniti. Pokojni je bil v zvezi skoro z vsemi odličnejšimi pisatelji in umetniki in je deloval v najrazličnejših strokah. Ako bi jeden pisatelj sam popisoval to delovanje, sodil in opisoval bi ga morda jednostransko. Zato bom podal le kratek obris njegovega življenja in sliko notranjega razvoja. Prosim pa vse njegove prijatelje, da mi pošljejo o njem črtice, v katerih se bo iz njegovih besed in dejanj kazal njegov značaj. Te črtice bomo objavljali pod naslovom „Spomini na dr. Fr. Lampeta“. Mislim, da mu tako postavimo najlepši spomenik in njegovim prijateljem najbolj ustrežemo.

Dr. Evgen Lampe,
semeniški prefekt in začasni
vodja „Marijanišča“.

Nekaj pesmij Jurija Vodovnika.

13. Pokopač.

Vse me črti in se boji,
beži pred mano vse;
pa slednjič ste le moji vsi,
karkolj vas živih je.

Jaz grem od vasi do vasi
brez vsega baranja;
od daleč jok mi prot' hiti,
že znam za vsacega.

'mam ograda z rožami obs'jan,
ki cvetejo lepo;
je z živim plotam ves obdan —
pokojnih dom je to.

V prijaznem miru tu vse spi,
prepira, krega ni;
počiva vsaki brez skrbi,
jih mirit' treba ni.

Nevesta poleg ženina
tu haja, sladko spi;
sovražnik poleg sovražnika
v prijaznosti leži.

Mladeniča nada ino up
pod prstjo tu prhni;
pokončal vse je smrtni strup —
v spomin mu križ stoji.

Tu shranjen kralj ino berač
sta se pobratila;
je bil kdo vitez al' orač:
enaka sta oba.

Odprt je vsakemu moj hram,
naj bo al' star al' mlad;
mu streho in blazino dam,
rekoč: Počij se brat! —

Ko pride vrsta pa na-me,
— morbit' že skoro bo —
tud' mene, grobar, vsmili se
in deni spat telo!

In duši Bog vse dobro daj,
naj vživa večni mir,
v njen pravi dom — naj pride v raj —
kjer sreče vse je vir.